

Hejdánek, Ladislav → Kuchařová, Vilma + Kuchař, Jan

Ladislav Hejdánek

in: Ladislav Hejdánek, [Žít bez průšvihů znamená žít bez pravdy](#), ed. Jan Hron, Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2025, p. 98-103

in: Ladislav Hejdánek, [Žít bez průšvihů znamená žít bez pravdy](#), vyd. Jan Hron, Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2025, str. 98-103

◆ korespondence, česky, vznik: 6. 4. 1971

◆ correspondence, Czech, origin: 6. 4. 1971

Praha, 6. dubna 1971

Drazí,

trvalo to opravdu strašně dlouho, než jsem se Vám odhodlal napsat [v originále: „než se Vám odhodlávám napsat“ – pozn. red.], ale stále jsem čekal, až budu moci ohlásit, jak to dopadlo. A ono to vlastně stále ještě nedopadlo.

Současná situace je asi taková: po neúspěšném jednání asi na 35 místech, jež nakonec všechna padla, jsem byl na poslední chvíli přijat do Památníku národního písemnictví jako noční vrátný, a to ještě jenom na 3 měsíce a vlastně z milosti. Ale není to nejhorší, ba dokonce zcela naopak. Nastupuji večer v půl deváté, končím ráno v půl šesté, po odečtení předepsaných obchůzek mi zbývá nejméně 5 hodin volných na studium a na překládání. Získal jsem totiž dvě smlouvy na překlad, musím to udělat do podzimu, jeden udělám ještě do léta. V tom tichu mi to jde velmi dobře; jenom musím ještě překonat potíže s přesunem denního rytmu (spím dopoledne, ale dlouho to nevydržím a probudím se – a pak ovšem v noci nejsem docela v pořádku, svěží). Peněz za to je velmi málo, měsíčně 1020,- Kčs, ale připočte-li se k tomu, co si vydělám na překladech, je to v každém případě lepší než třeba i dvojnásobný plat, bude-li to znamenat plné pracovní vypětí celých 8 hodin a únavu po zbytek dne. Má to ovšem háček: budou-li i nadále překlady. Ale to je riziko; jistotu nemá dnes ostatně nikdo, že bude za půl roku dělat to, co dělá teď.

Z Ústavu pro filosofii a sociologii ČSAV muselo odejít asi 50 lidí a ostatní dostali většinou krátkodobé pracovní smlouvy. Filosofie se tam stejně nedělá a dělat nebude, nově přijatí lidé jsou ponejvíc bez odborných zkušeností – snad ani pořádně nevědí, co by to vlastně mohli a měli dělat. Vyhazování není ostatně skončeno, přesunuje se na další lidi a také na další ústavy a podniky. Také u Hedy se to začíná hýbat a tak ani ona není moc jistá. Petra dělá zítra talentovou zkoušku, později bude dělat tu obyčejnou, ale o něco dříve než Jana. Talentovou dělá proto, že se přihlásila na umělecko-průmyslovou školu; šance má minimální, protože je přihlášeno asi šestkrát víc dětí, než je možno umístit podle směrných čísel. Prý by měla dost dobré vyhlídky, kdyby byla mimopražská a kluk. To zní jako vtip, ale bylo to myšleno vážně. Dostaly se tedy, holky nešťastné, do hezké doby, jen co je pravda.

Pokud jde o mne, uvažoval jsem také o tom, že bych zůstal „na volné noze“ (rozumí se po těch třech měsících, co budu v Památníku, tj. od července). Je k tomu však třeba souhlasu národního výboru a ten je zase podmíněn doporučením nějaké „vrcholové organizace“ (to byly různé svazy, které byly zrušeny nebo jsou v reorganizaci, takže teď vládne jakési mezivládí, kdy doporučení dává třeba ministerstvo nebo odborové svazy apod.), takové doporučení je dost nesnadné získat, neboť je opět příslušně podmíněno politickou angažovaností, jak se říká. Hlavně je však zcela nejasné, zda bych byl schopen uživit rodinu na tak nejistém základě – jinak se protlouká na volné noze svobodný, bezdětný člověk, jinak já. A protože ani Heda není na svém místě dost pevně, mohlo by to krásně vybouchnout.

Přikládám Vám také nějaké materiály z mé prověrky z listopadu 1970; je to jen tak pro zajímavost, vracet to nemusíte. Měli jsme povinně v písemné podobě vypracovat odpovědi na uvedených několik bodů, tak to tam obojí je, a k tomu ještě záznam výsledku prověrky. Na tomto základě tedy nemohu nyní dostat žádné místo.

Všichni Vás upřímně zdravíme – teď snad napíšu dříve.

Váš Láďa + 5 žen

[příloha dopisu]

a) Body k pracovně-politickým pohovorům:

1. Postoj ke KSČ a k výstavbě socialismu u nás, spojení se SSSR a ostatními socialistickými zeměmi.
2. Názor na politický vývoj událostí v r. 1968–69 a dnešní hodnocení tohoto vývoje i vlastního postoje.
3. Názor na politická a kádrová opatření, směřující k politické a hospodářské konsolidaci státu a vlastního ústavu.
4. Hodnocení vlastní práce, návrhy na její zlepšení, návrhy na zlepšení práce v oddělení a ústavu a pracovní závazky.

Odpovědi:

1.

Vedoucí postavení KSČ je dáno ústavou; spojení našich zemí se SSSR a ostatními socialistickými státy je zakotveno v mezinárodně platných smlouvách a dohodách. Obojí jako občan ČSSR respektuji; jde také o politicko-právní výraz reálných mocenských proměn, k nimž došlo v průběhu let 1939–1948. Domnívám se však, že socialismus nelze vybudovat bez nestraníků nebo dokonce proti nim; občany-nemarxisty a nekomunisty nelze bez vážných škod pro celou společnost (a také pro komunisty) zatlačovat do postavení nerovnoprávných občanů druhého řádu. Jsem přesvědčený socialista a jeden ze svých hlavních úkolů, jimiž se podle svých sil a možností chci podílet na budování socialismu, vidím v teoretickém i praktickém průkazu toho, že křesťané (představující asi třetinu naší společnosti) se mohou legitimně a relevantně účastnit práce na všech rovinách a ve všech oborech, a to jakožto křesťané. Socialismus přitom chápu ve smyslu jeho skutečného historického vzniku, tj. jako rozšíření demokratických práv a svobod na oblast sociální a hospodářskou (tedy překročení, ale zachování těchto práv a svobod).

2.

Polednový vývoj v r. 1968 byl nutným důsledkem politických a hospodářských chyb předchozích let. Z iniciativy komunistů byly zahájeny významné kroky v kritice a zejména nápravě řady chyb a přehmatů (o nichž se často po dlouhé roky evdělo, ale jejichž řešení se buď odkládalo nebo fingovalo). Pro mne osobně znamenal rok 1968 významnou změnu: po 16 letech, v nichž jsem nemohl pracovat ve svém oboru a zabýval jsem se filosofií jen ve volných chvílích, jsem byl přijat jako nemarxista do Filosofického ústavu ČSAV. Také proto jsem měl všechny důvody k sympatiím a k spolupráci s komunisty v řadě směrů (společné přednášky a round-tabley, dialog mezi křesťany a marxisty, práce ve Společnosti pro lidská práva a v Socialistické akademii, ediční spolupráce v Mladé frontě a v Horizontu aj.). Jako každý překotný vývoj umožnil i politický vývoj v roce 1968 nadměrné uplatnění konjunkturalistů a lidem nepevného charakteru a přesvědčení, jak se ukázalo zvláště později; toho není uchráněn ani vývoj dnešní. Nechyběly ani výstřelky, ale neměly společenský ohlas. (To je má mnohokrát opakovaná zkušenost; že se dnes jejich význam podtrhuje a zveličuje, je pochopitelné, ale není noeticky relevantní.) Citelný byl nedostatek určitého politického a hospodářského programu KSČ jako síly, která nepřestala mít vedoucí postavení; na nových koncepcích se však usilovně pracovalo, takže byla naděje, že i tento nedostatek bude brzo překonán. Na vlastním postoji nemám, co bych revidoval. Úkoly, pro něž jsem se rozhodl v roce 1968, nebyly nové – a zůstávají mými úkoly i nyní: 1) v naší společnosti je nutno najít a respektovat místo křesťanské inteligence; to je možné jen ve spolupráci a s porozuměním komunistů; křesťané musí dokázat, že dovedou pracovat náročně a na úrovni, ale na druhé straně jim taková náročná práce na úrovni musí být umožněna; 2) nejde o nějaké výsady pro křesťany, ale o rovné možnosti pro všechny občany, aby uplatnili své schopnosti a svůj talent pro dobro všech, celé společnosti; v tom smyslu se křesťané

nemohou starat jen o své postavení, ale berou na sebe svůj díl odpovědnosti za celou společnost; 3) odborně se chci nadále zabývat filosofickými otázkami z oblasti základního výzkumu.

3.

Hospodářská i politická konsolidace je pro zdárný vývoj naší společnosti (stejně jako každé jiné) nezbytná. Kádrová opatření, pokud znamenají odchod lidí neschopných zastávat své funkce, jsou v každé normálně fungující společnosti samozřejmá. Mají se však provádět průběžně, s kampaněmi máme už bohaté špatné zkušenosti. Pohovory, které mají bezprostřední existenční důsledky, nepovažuji za příspěvek ke konsolidaci. Jejich výsledky jsou bezcenné pro poznání skutečného smýšlení občanů a jsou bezcenné či přímo škodlivé v tom, jak toto smýšlení ovlivňují. Jsou prostředkem nikoli přesvědčování, nýbrž nátlaku. Nadto jsou pro mnohé vítanou příležitostí k tomu, aby si vyřizovali účty nebo aby vyřadili ty, na jejichž schopnosti a úroveň jinak nestačí. Pokud jde o náš ústav, považuji redukci zejména systematické filosofie (v oddělení DM) za alarmující; ostatně filosofická sekce vůbec byla nepochopitelně stlačena na minimum.

4.

Návrhy na zlepšení práce oddělení a ústavu nepovažuji za smysluplné předkládat, protože vedení ústavu s mou další prací nepočítá. Tématy mé další filosofické práce ovšem zůstávají zejména: subjekt jako ontická struktura, struktura osvětí subjektů na různých úrovních, struktura lidského světa, vztah praxe a reflexe. Mám-li svou dosavadní práci hodnotit, mám za to, že byla rozsahem dostačující a obsahem že odpovídala smyslu toho, proč jsem byl přede dvěma roky jako nemarxista přijat do Filosofického ústavu ČSAV. Při pohovoru 9. dubna t. r. mne ostatně předsedající prof. dr. Srovnal ujistil, že odborně není proti mé práci námitek a že o ní není pochybností. Téma úkolu, jímž jsem byl pověřen a které bylo tehdy potvrzeno, bylo nyní zrušeno (prakticky asi po 5 měsících), ačkoliv jde o jeden z nejvážnějších a v současné filosofii nejaktuálnějších problémů filosofie praxe.

V Praze, 10. listopadu 1970.

L. H.

b) Formulace výsledků služebně-politického rozhovoru na Ústavu pro filosofii a sociologii ČSAV, filosofická sekce, dne 11. 11. 1970. (Členové komise: Filipec, Javůrek, Jermář, Zeman.)

(Formulace výsledků služebně-politického rozhovoru 11. 11. 1970)

Bod 11. (rozmnoženého formuláře)

S. Hejdánek, který se hlásí ke křesťanství, se vyslovuje pro respektování reálných mocenských proměn, k nimž došlo v letech 1939–1948. Považuje se za socialistu a domnívá se, že křesťané mohou legitimně spolupracovat na výstavbě socialismu. V r. 1968 se stal členem Hlavního výboru Společnosti pro lidská práva, kde byl člen ideové komise. S. Hejdánek je přesvědčen, že jeho činnost ve společnosti byla v souladu s křesťanským humanistním ideálem. S. Hejdánek patřil k aktivním spolupracovníkům časopisů Tvář, Křesťanská revue aj.

Komise konstatovala, že s. Hejdánek si neuvědomoval politickou škodlivost Společnosti pro lidská práva, ani v resortním ani ve státním plánu se nepočítá s rozpracováním úkolů, pro něž byl v r. 1968 s. Hejdánek do ústavu přijat, což bylo s. Hejdánkovi sděleno.

Bod 13. (závěr komise)

Komise se ztotožňuje s rozhodnutím vedení ústavu o rozvázání pracovního poměru a domnívá se, že by mohl nadále pracovat jako dokumentátor mimo ČSAV.